

جلسه‌ی هشتم

انسان

از دیدگاه قرآن کریم

(لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَ فَلَآ تَعْقِلُونَ)



(کتابی (با عظمت) را به سوی شما نازل
کردیم که ذکر شما در آن است پس چرا
عقل خود را به کار نمی گیرید؟)

(سوره ی انبیاء، آیه ی ۱۰)

آنچه گذشت

اندیشه‌ی قارونی
(إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَى عِلْمٍ عِنْدِي)

من این (مال) را
با تکیه بر (علم خودم) به دست آوردم.



(توهمی دایر و عام)،
در میان اهل دنیا است.

قارون و قارونیان، از تقدیرات الهی غافلند؛
آنان از این حقیقت غافلند که:

گر چه بر انسان لازم است،
(در مسیر اسباب حرکت کند)؛

اما اسباب، مسبب و مدبری دارند.

این گروه، در آن (عزت ظاهری و قدرت عاریتی) که:



(تقدیر آنها را به سوی آن سوق داده)
و (اسباب ظاهری هم با آن همراه گردیده است)،



(فقط و فقط خودشان را عامل)
(و علمشان را موجب دسترسی به این امکان)
(و مهارتشان را عامل به دست آوردن این توان می‌دانند)

ادامه‌ی سخن

ادامه‌ی داستان قارون

کلام توبیخی حق تعالی

خداوند در قالب یک استفهام توبیخی
در پاسخ به سخن قارون که گفت:

.....
(قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي)

من این (مال) را،

با تکیه بر (علم خودم) به دست آوردم.

.....
با عبارتی کوتاه و جامع می‌فرماید:

أَوْ لَمْ يَعْلَمِ أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنَ
الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَ أَكْثَرُ جَمْعًا



آیا نمی‌دانند که خداوند قبل از او اقوامی را
هلاک کرده است که:

(از او نیرومندتر و ثروت‌اندوزتر بودند)،

(وَلَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ)



این جمله ادامه‌ی توبیخ (قارون)،
و پاسخی بر کلام اوست که گفت:
(قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي).

(وَ لَا يُسْأَلُ عَنْ ذُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ)

(از مجرمان درباره‌ی جرمشان سوال نمی‌شود)،



مراد از این جمله بیان سنت الهی در عذاب کردن مجرمین و هلاکت ایشان به جرم گناهانشان است،

در نتیجه کنایه است از اینکه:

ایشان را مهلت نمی‌دهیم، و به عذرهایی که بهم
بیافند گوش نمی‌دهیم.

قسمت دیگری از داستان قارون

آرزوی اهل دنیا:

ای گاش ما هم مثل قارون بودیم!

(فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ
الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ)



- (قارون با نمایش داراییهایش از میان مردم عبور می‌کرد)،
- (کسانی که حیات دنیا را اراده کرده بودند گفتند)،
- (ای گاش ما هم آنچه را قارون دارد، داشتیم)،
- (چرا که او صاحب بهرمندی عظیمی از سعادت است).

(الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ)

(کسانی که حیات دنیا را اراده کرده بودند)،



یعنی کسانی که:

(تنها مطلوب آنها دنیا بود)،

(هیچ هدف و انگیزه و آرزویی جز دنیا نداشتند)،

و علت این خصیصه‌ی آنها

(جهل به آخرت و ذخایر عظیمی که):

(خداوند برای بندگان‌ش آماده کرده است، بود).

(الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ)

(کسانی که حیات دنیا را اراده کرده بودند)،



یعنی کسانی که:

(تنها مطلوب آنها دنیا بود)،

(هیچ هدف و انگیزه و آرزویی جز دنیا نداشتند)،

خصوصیت اہل دنیا

خداوند درباره‌ی این افراد می‌فرماید:

.....
(فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا)؛
(وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا)؛
.....

از کسی که از (ذکر ما) رویگردان شده؛
و فقط (حیات دنیا) را اراده می‌کند؛
اعراض کن (رو برگردان).

(فَاعْرِضْ عَمَّنْ تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا)؛
(وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا)؛

.....

از کسی که از (ذکر ما) رویگردان شده؛
و فقط (حیات دنیا) را اراده می‌کند؛ اعراض کن.

.....

سخن از (رویگرداندن از ذکر) است.
سخن از کسی است که (فقط حیات دنیا) را اراده می‌کند؛
و جز (حیات دنیا) هیچ خواسته‌ای ندارد.

(ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ)؛
(إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ)؛
(وَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ اهْتَدَى).

.....

این (رویگردانی از ذکر و اراده‌ی صرف دنیا)

تنها دسترسی آنها به علم است.

(تنها چیزی است که یافته‌اند).

پروردگار تو به کسی که از راه او گمراه شده آگاه است؛

و او از کسی که هدایت را پذیرفته آگاه است.

سخن صاحبان علم

(وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ)
(وَيُلَکُمْ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا)



کسانی که (به آنها علم داده شده بود)،
(به طالبان دنیا)، گفتند:

وای بر شما، پاداش الله، برای کسی که:
(ایمان آورده و عمل صالح انجام دهد)، بهتر است.

در بخش قبل دیدیم کسانی که:

.....
(تَوَلَّى عَنْ ذِكْرِنَا وَ لَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا)؛
.....

از (ذکر الله) رویگردان شده؛
و فقط (حیات دنیا) را اراده می‌کنند؛
و جز (حیات دنیا) هیچ خواسته‌ای ندارند؛

(ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ)؛

(رویکردانی از ذکر)

(و اراده‌ی صرف حیات دنیا)

تنها دسترسی آنها به علم است.

(تنها چیزی است که یافته‌اند).

ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ؛

این بیان عجیب نشان می‌دهد که:

(اراده‌ی صرف حیات دنیا)،

(غرق شدن در آن) و (غفلت از ذکر)،

دست‌رسی انسان را از علمی که:

(فقط توسط ذکر می‌توان به آن دست‌رسی یافت)

قطع می‌کند.

حالا به ابتدای آیه‌ی مورد بحث توجه کنید!

.....
(وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ)

.....
قرآن کریم از این گروه تعبیر می‌کند به:
(کسانی که به آنها علم داده شده بود).

از این بیانات معلوم می‌شود که:
(علمی هست که)؛

(اراده‌ی صرف حیات دنیا)،
(غرق شدن در آن) و (غفلت از ذکر)،
دست‌رسی انسان را از آن قطع می‌کند.

اما (ذکر الله)، و (دل نبستن به حیات دنیا)،
باب این علم را برای انسان باز می‌کند.

شاهد این مدعا،
سخن (الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) است که:

.....
(وَيُلْكَمُ ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا)

.....
وای بر شما، پاداش الله، برای کسی که:
(ایمان آورده و عمل صالح انجام دهد)، بهتر است.

راه سعادت
نیازمند صبر است

سخن پایانی اهل علم این بود که:

.....
(وَلَا يُلْقَاهَا إِلَّا الصَّابِرُونَ)

.....
و تنها (صابرانند) که:
(به پاداش الله، دسترسی پیدا می کنند).

دعوت (الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) این است که:

.....
(ثَوَابُ اللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ آمَنَ وَ عَمِلَ صَالِحًا)

.....
پاداش الله، برای کسی که:
(ایمان آورده و عمل صالح انجام دهد بهتر است)،

(ایمان و عمل صالح)،

همراهند با:



(ترک بسیار از هواهای نفسانی)

(و محروم شدن از بسیاری از خواسته‌ها).

(ترک هواهای نفسانی)

(و محروم شدن از بسیاری از خواسته‌ها)،



فقط با تحمل تلخی

(صبر در برابر مخالفت با طبع)،

(و سرکشی از گردنکشی نفس اماره)،

به دست می‌آید.

فراز پایانی داستان

فرو رفتن قارون و اموالش در زمین

(فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ)



(قَارُونَ وَ أَمْوَالُهُ)،

به زمین فرو بردیم.

عجبا! فرعون در امواج نیل فرو می‌رود،
و قارون در اعماق زمین،



آبی که مایه حیات است،
مامور نابودی فرعونیان می‌شود؛
و زمینی که مهد آرامش است،
گورستان قارون و قارونیان.

جز خدا
هیچ یار و یاورى نیست

(فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ)

.....

اما او گروهی نداشت که:
(وی را در برابر عذاب الهی یاری کنند)،
(خود نیز نمی توانست خویشان را یاری دهد).

نه جیره‌خواران (قارون)،

و نه دوستان صمیمیش،

(نه مال و ثروتی که با علم خود جمع کرده بود)،

و نه اهل دنیایی که آرزوی زندگی او را داشتند،



هیچ کدام او را از چنگال عذاب الهی نجات ندادند،

و (قارون و اموالش)،

به قعر زمین فرو رفتند!

پایان جلسه‌ی هشتم

انسان

از دیدگاه قرآن کریم